ხელოვნებათმცოდნეობა
ART HISTORY

ETHNOSTYLE IN MODERN CLOTHES

ეთნოსტილი თანამედროვე სამოსში

Nino Dolidze
Akaki Tsereteli State University
Professor
+995 577 131824; nino.dolidze@atsu.edu.ge
ORCID: 0000-0003-0142-7463
Khatuna Darsavelidze
Akaki Tsereteli State University
PhD
+995 577 198766; khatuna.darsavelidze@atsu.edu.ge
ORCID: 0009-0000-2754-9448

Abstract. Georgian traditional clothing is an intangible monument of the material culture of the Georgian people, an expression of their identity, values and worldview. Georgian national clothing has gone through a difficult and long path of its formation. At different times, in the mountains, plains, and seaside of Georgia, traditional clothing was developed that was characteristic of different parts of Georgia, but had a single Georgian character, and that delights visitors with its originality, sophistication, and elegance. Since the second half of the 19th century, examples of Georgian traditional clothing have become the property of museums and have earned a place of honor in collections. Today, there is great interest in the rich heritage of traditional clothing in the fashion industry and clothing design. A large place in the creativity of designers is given to collections inspired by traditional clothing. Creating a collection of national clothing from elements of traditional clothing poses a difficult task for designers and fashion designers. It is not surprising that the task of designers is to copy elements of national clothing and blindly transfer them to national clothing. The concept of the national collection was formed by studying the museum samples of traditional clothing, the Georgian national costume, its structural and compositional features, the structure of the fabrics used, the use of embroidery and the results of sociological research. In line with the concept of the collection, the ethnic-style evening wear collection consists of five models of women's evening dresses. The ethnic style is evident in the form, decor and decoration of the models, the harmonious combination of which enhances and enlivens the models, presenting them as representatives of the entire nation. The collection is interestingly accentuated by the shape of the clothes, while the imitation of the belt, gusset and belt gives it

dynamism. After completing the sketch project, the designer and technology planning of the women's clothing collection were completed. The work done is of great importance in expanding the range of modern clothing, popularizing Georgian traditional clothing and passing on Georgian cultural traditions to future generations.

Keywords: traditional clothing; sketch project; ethnostyle; structural planning; technological planning

ნინო დოლიძე
აკაკი წერეთლის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
პროფესორი
+995 577 131824; nino.dolidze@atsu.edu.ge
ORCID: 0000-0003-0142-7463
ხათუნა დარსაველიძე
აკაკი წერეთლის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
აკადემიური დოქტორი
+995 577 198766; khatuna.darsavelidze@atsu.edu.ge
ORCID: 0009-0000-2754-9448

აბსტრაქტი. ქართული ტრადიციული სამოსი ქართველი ხალხის მატერიალური კულტურის ხელთუქმნელი ძეგლია, მისი იდენტობის, ღირებულებების და მსოფლმხედველობის გამოხატულება. ქართულმა ეროვნულმა სამოსმა ჩამოყალიბების რთული და ხანგრძლივი გზა განვლო. სხვადასხვა დროს საქართველოს მთაში, ბარში და ზღვისპირეთში ჩამოყალიბდა საქართველოს სხვადასხვა კუთხისათვის დამახასიათებელი, მაგრამ ერთი ქართული ხასიათის ტრადიციული სამოსი, რომელიც თავისი ორიგინალობით, დახვეწილობით და ელეგანტურობით მნახველთა აღფრთოვანებას იწვევს. XIX საუკუნის მეორე ნახევრიდან ქართული ტრადიციული სამოსის ნიმუშები მუზეუმების საკუთრება გახდა და კოლექციებში დაიმკვიდრა საპატიო ადგილი. დღეისათვის მოდის ინდუსტრიასა და სამოსის დიზაინში დიდია ინტერესი ტრადიციული სამოსის მდიდარი მემკვიდრეობისადმი. დიზაინერთა შემოქმედებაში დიდი ადგილი ეთმობა კოლექციებს ტრადიციულ სამოსის ინსპირაციით. თანამედროვე ტანსაცმლის კოლექციის შექმნა ტრადიციული სამოსის ელემენტებისაგან, დიზაინერ-მოდელიერისათვის საკმაოდ რთულ ამოცანას წარმოადგენს. არასწორადაა მიჩნეული, რომ ამისათვის საკმარისია ეროვნული ტანსაცმლის ელემენტების კოპირება და თანამედროვე ტანსაცმელში ბრმად გადატანა. ტრადიციული სამოსის სამუზეუმო ნიმუშების შესწავლის, ქართული ეროვნული სამოსის, მისი კონსტრუქტორულ-კომპოზიციური მახასიათებლების, გამოყენებული ქსოვილების სტრუქტურული მაჩვენებლების, სამომხმარებლო თვისებების და სოციოლოგიური კვლევის შედეგების გათვალისწინებით შემუშავებულ იქნა თანამედროვე კოლექციის კონცეფცია.

შემუშავებული კონცეფციის შესაბამისი, ეთნოსტილში გადაწყვეტილი თანამედროვე ტანსაცმლის კოლექცია შედგება ქალის საღამოს კაბის ხუთი მოდელისაგან. ეთნოსტილი გამოსახულია თითოეული მოდელის ფორმის, დეკორისა და ფერის გადაწყვეტაში, რომელთა ურთიერთქმედება და ჰარმონიული შერწყმა ავსებს და აერთიანებს მოდელებს, წარმოაჩენს მათ, როგორც ერთი მთლიანობის შემადგენელ ნაწილს. კოლექციაში საინტერესო აქცენტს ქმნის მოსაცმელთა ფორმის გადაწყვეტა, სარტყელ-გულისპირისა და ფარაგას იმიტაცია კი დინამიურობას ანიჭებს მას. ესკიზური პროექტის შესრულების შემდეგ განხორციელდა ქალის ტანსაცმლის კოლექციის კონსტრუქტორული და ტექნოლოგიური დაგეგმარება.

შესრულებულ სამუშაოს აქვს დიდი მნიშვნელობა თანამედროვე ტანსაცმლის ასორტიმენტის გაფართოების, ქართული ტრადიციული სამოსის პოპულარიზაციისა და მომავალი თაობებისათვის ქართული კულტურული ტრადიციების გადაცემის საქმეში.

საკვანძო სიტყვები: ტრადიციული სამოსი; ესკიზური პროექტი; ეთნოსტილი; კონსტრუქტორული დაგეგმარება; ტექნოლოგიური დაგეგმარება.

შესავალი. ქართული ტრადიციული სამოსი ქართველი ხალხის მატერიალური კულტურის ხელთუქმნელი ძეგლია, მისი იდენტობის, ღირებულებების და მსოფლმხედველობის გამოხატულება (Dolidze and others, 2016; Dolidze, Darsavelidze, 2024a). ქართულმა ეროვნულმა სამოსმა მისი ჩამოყალიბების რთული და ხანგრძლივი გზა განვლო. სხვადასხვა დროს საქართველოს მთაში, ბარში და ზღვისპირეთში ჩამოყალიბდა საქართველოს სხვადასხვა კუთხისათვის დამახასიათებელი, მაგრამ ერთი ქართული ხასიათის მქონე ტრადიციული სამოსი, რომელიც თავისი ორიგინალობთ, დახვეწილობით და ინდივიდუალობით მნახველთა აღფრთოვანებას იწვევს (Dolidze and others, 2017). XIX საუკუნის მეორე ნახევრიდან ქართული ტრადიციული სამოსის ნიმუშებმა სამუზეუმო კოლექციებში დაიმკვიდრეს საპატიო ადგილი (Dolidze and others, 2016).

დღეისათვის მოდის ინდუსტრიასა და სამოსის დიზაინში დიდია ინტერესი ტრადიციული სამოსის მდიდარი მემკვიდრეობისადმი. დიზაინერთა შემოქმედებაში დიდი ადგილი ეთმობა კოლექციებს ტრადიციულ სამოსის ინსპირაციით (Jansen, Craik, 2016; Chuprina and others, 2021; Yilmaz, Harmankaya, 2014; Exer, 2011; Ugrekhelidze, Kiknavelidze, 2022; Dolidze, Darsavelidze, 2025). ქართული ტრადიციული სამოსის ფორმებისა და სახეების მრავალფეროვნება, კონსტრუქციულ-კომპოზიციური გადაწყვეტების უჩვეულობა, ამოუწურავი წყაროა თანამედროვე ტანსაცმლის სპეციალისტებისათვის.

თანამედროვე ტანსაცმლის დაგეგმარება ეთნოელემენტების გამოყენებით რამდენადმე გაძნელებულია, რადგან შეზღუდულია სამუზეუმო ექსპონატებთან წვდომა, მათი დიდი ნაწილი დაზიანებულია და რესტავრაციას საჭიროებს. აქედან გამომდინარე, აუცილებელია ამომწურავი და სანდო ინფორმაციის მიღება ნიმუშებთან უშუალო კონტაქტის გარეშე. აღნიშნულის განხორციელება შესაძლებელია სამოსის კონსტრუქციული ელემენტების სისტემატიზაციით, ციფრულ ფორმატში მონაცემთა ბაზის ფორმირებით და საძიებო-საინფორმაციო პროგრამის გამოყენებით (Ugrekhelidze and others, 2019; Dolidze, Darsavelidze, 2026).

დღეისათვის მოდის ინდუსტრიაში მნიშვნელოვანი ადგილი უჭირავს ერთ-ერთ თანამედროვე მიმდინარეობას – ეთნოსტილს. განსაკუთრებული აქტუალობა მან უკანასკნელი 5 წლის განმავლობაში შეიძინა, რაც ნათლად ჩანს დიზაინერთა ბოლოდროინდელი ნამუშევრებიდან. აღნიშნული ტენდენცია შეინიშნება, როგორც პროფესიონალი, ისე დამწყები დიზაინერების შემოქმედებაში.

ეთნოსტილი წარმოადგენს ტრადიციული სამოსის ელემენტების სტილიზაციას თანამედროვე სამოსში, ფართო გაგებით ის გულისხმობს ტანსაცმლის ასორტიმენტის გამდიდრებას და გამრავალფეროვნებას ეროვნული კოსტიუმის ელემენტებით.

მსჯელობა. ეთნოსტილი თანამედროვე მოდას საშუალებას აძლევს შეინარჩუნოს ორიგინალობა, თვითმყოფადოება და მრავალმხრივობა. მისი საშუალებით იქმნება ნათელი და იდუმალი, რბილი, და მკაცრი, საინტერესო და მრავალფეროვანი სახეები. ეთნოსტილი შემოქმედის შთაგონების უშრეტი წყაროა, ამდიდრებს და გამომსახველს ხდის თანამედროვე სამოსს. მთავარი კი ამ მთლიანობაში სიახლეა. ეთნიკური ელემენტები ორგანულად ერწყმის თანამედროვე სამოსს და ის არ ჩანს ძველმოდური, რადგან დიზაინერი ოსტატურად იყენებს ეთნოელემენტებს, როგორც ისტორიის საჩუქარს. ის ახალ სახეებს ქმნის ტრადიციული სამოსის განსაკუთრებულობების გამოკვეთის და ხაზგასმის გზით. ეთნოელემენტების გამოყენებით თანამედროვე ტანსაცმლის კოლექციის შექმნა, დიზაინერისაგან მოითხოვს ტრადიციული სამოსის, როგორც პირველწყაროს შესწავლას, ასევე არა მარტო მოდის თანამედროვე ტენდენციების და მათი განვითარების საკითხების ცოდნას, არამედ სტილიზაციის პროფესიული უნარ-ჩვევების ფლობას.

კოლექციის დაგეგმარება ეთნოელემენტების გამოყენებით, იწყება სამოსის დანიშნულების განსაზღვრით. ამის საფუძველზე შეიძლება ჩამოყალიბებული იქნას ეთნოსტილში თანამედროვე ტანსაცმლის კოლექციის შექმნასთან დაკავშირებული მთელი რიგი მოთხოვნები და რეკომენდაციები. ძირითად მოთხოვნებს მიეკუთვნება შემდეგი:

- ტრადიციული სამოსის ელემენტების ურთიერთშეთანხმება არ უნდა გადავიდეს ზუსტ კოპირებაში, მოდელები უნდა შეიქმნას მხოლოდ ტრადიციული სამოსის მოტივების მიხედვით;
- დიზაინერი სრულყოფილად უნდა ფლობდეს სტილიზაციის მეთოდებს.

თანამედროვე ტანსაცმლის კოლექციის შექმნა ტრადიციული სამოსის ელემენტებისაგან, დიზაინერ-მოდელიერისათვის საკმაოდ რთულ ამოცანას წარმოადგენს. არასწორადაა მიჩნეული, რომ ამისათვის საკმარისია ეროვნული ტანსაცმლის ელემენტების კოპირება და თანამედროვე ტანსაცმელში ბრმად გადატანა. ქართული ტრადიციული სამოსის სამუზეუმო ნიმუშების შესწავლისა (Dolidze and others, 2016) და სოციოლოგიური კვლევის შედეგების გათვალისწინებით (Dolidze, Darsavelidze, 2024) შემუშავებულ იქნა თანამედროვე კოლექციის კონცეფცია, რაც სტილისტიკის, ტანსაცმლის ტიპის, დანიშნულების და სხვა ასპექტების გარდა, კოლექციის ვიზუალური იერით მიღებულ შთაბეჭდილებასაც გულისხმობს.

კონცეფციის შემუშავებისას ამოსავალ წერტილად მიღებულ იქნა სოციოლოგიური კვლევის შედეგები, კერძოდ:

- ✓ ანკეტური გამოკვლევის თანახმად რესპოდენტთა უმეტესობამ უპირატესობა მიანიჭა სამოსის კომპლექტებს, შესაბამისად თანამედროვე კოლექციის

შექმნისას ძირითად ბაზისად აღებული იქნა კომპლექტი კაბისა და მოსაცმელის ერთობლიობით. ამ გადაწყვეტილებას ხელი შეუწყო იმ ფაქტმაც, რომ მუზეუმებში დაცული ტრადიციული სამოსის კოლექციებში ყველაზე დიდ პროცენტს შეადგენს კომპლექსები კაბის, მისი აქსესუარების (სარტყელ-გულისპირი, ფესტემალი), თავსაბურავისა და ზედა სამოსის (მოსაცმელი) შემადგენლობით;

- ✓ სამოსის ცნობადობისთვის განმსაზღვრელ ნიშნად რესპონდენტების მიერ სილუეტი და დეკორი იქნა მიჩნეული. აქედან გამომდინარე, სილუეტი და დეკორი, როგორც ქართული ტრადიციული სამოსის ძირითადი მახასიათებელი ელემენტები, ხაზგასმით დომინირებულია თანამედროვე კოლექციის დაგეგმრებისას: მკაფიოდ გამოყვანილი სილუეტი და ბოლოსკენ ტრაპეციულად გაფართოებული ფორმა, როგორც ტრადიციულ სამოსში ყველაზე ხშირად შემხვედრი, უცვლელადაა შენარჩუნებული თანამეროვე მოდელებში, ხოლო დეკორატიული გაფორმება წარმოდგენილია სტილიზებული სახით;
- ✓ რესპონდენტებისათვის ნაკლებად ცნობადი და ნაკლებ მოწონებული რეგიონალური კომპლექსების ელემენტების საბოლოო დავიწყებისა და უგულებელყოფისაგან დაცვის მიზნით განხორციელდა მათი „გაცოცხლება“, მაგალითისათვის – აქცენტი გაკეთდა თუშურ კომპლექსზე, როგორც ერთ-ერთ ნაკლებად ცნობად სამოსზე. აღსანიშნავია, რომ თუშური სამოსი, ერთი შეხედვით პირქუში შესახედაობის მიუხედავად (დეკორატიული გაფორმების ნაკლებობის გამო), უდავოდ შეიცავს დიზაინერისათვის ძალზე საინტერესო, საყურადღებო და ორიგინალობით გამორჩეულ ელემენტებს (ფარაგა, სახელქურო, მოსართავი – ჟღარლი და სხვ.), სწორედ ამიტომ, დასაგეგმარებელი კოლექციის ზოგიერთ მოდელში თუშური კომპლექსის ელემენტების მოდიფიკაცია განხორციელდა. კოლექციაში გამოყენებულია ასევე ფშაური კომპლექსის, ტრადიციული ქართული კაბის და მამაკაცის ჩოხის ელემენტების სტილიზებული ვარიაციები.
- ✓ რესპონდენტთა უმრავლესობის მოწონება დაიმსახურა სამოსის აფხაზურმა კომპლექსმა. ის მართლაც იქცევს ყურადღებას სახელოს ფორმის ორიგინალობით, დახვეწილი სილუეტური ფორმითა და ფერთა საინტერესო შეხამებით, აღნიშნულიდან გამომდინარე თანამედროვე მოდელებში აფხაზური სახელოს მოდიფიცირება განხორციელდა.
- ✓ რესპოდენტთა შორის ყველაზე პოპულარული სამოსის ზოგიერთი ელემენტი, როგორიცაა ქართული კაბის სარტყელი, სახელოს ყოშები, ჩოხის საქილეები და სხვა, სტილიზებული სახით კიდევ ერთხელ იქნა აქცენტირებული თანამედროვე კოლექციის მოდელებში.
- ✓ მართალია სამოსის ცნობადობისთვის განმსაზღვრელ ნიშნებს შორის რესპონდენტების მიერ ფერის ფაქტორი შედარებით ნაკლებად არის მითითებული, მაგრამ საზოგადოდ, ფერს დიდი მნიშვნელობა აქვს ტრადიციული სამოსის კომპოზიციაში. აქედან გამომდინარე, დაგეგმარებულ

კოლექციაში წამყვანი ფერთა გამა შერჩეული იქნა ტრადიციულ სამოსში ყველაზე პოპულარული ფერების შეხვედრის სიხშირიდან გამომდინარე.

შემუშავებული კონცეფციის შესაბამისი, ეთნოსტილში გადაწყვეტილი მოდელები მოცემულია ქალის საღამოს კაბების სახით (ნახ. 1). ეთნოსტილი გამოსახულია თითოეული მოდელის ფორმის, დეკორისა და ფერის გადაწყვეტაში, რომელთა ურთიერთქმედება და ჰარმონიული შერწყმა ავსებს და აერთიანებს მოდელებს, წარმოაჩენს მათ, როგორც ერთი მთლიანობის (ამ შემთხვევაში კოლექციის) შემადგენელ ნაწილს. კოლექციაში საინტერესო აქცენტს ქმნის მოსაცმელთა ფორმის გადაწყვეტა, სარტყელ-გულისპირისა და ფარაგას იმიტაცია კი დინამიურობას ანიჭებს მას.

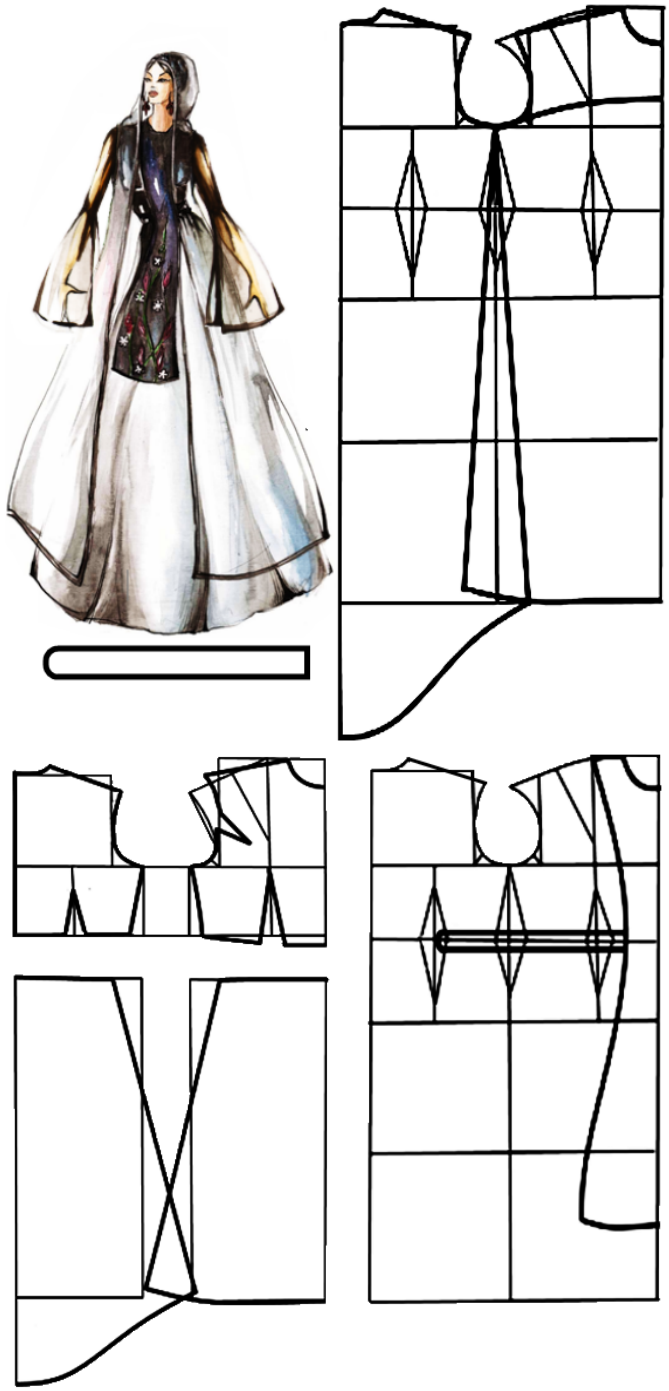
დამუშავებული კოლექციის მთლიანობა სტილური თავშეკავებულობით, სილუეტური ხაზებით, ფერთა გადაწყვეტითა და დეკორატიული გაფორმებითაა გამოსახული, რაც ჰარმონიულადაა შეხამებული თითოეულ მოდელში და ასოცირდება ქართული ტრადიციული სამოსის ელემენტებთან.

ნახ. 1 ქალის საღამოს კაბის კოლექციის ესკიზური პროექტი

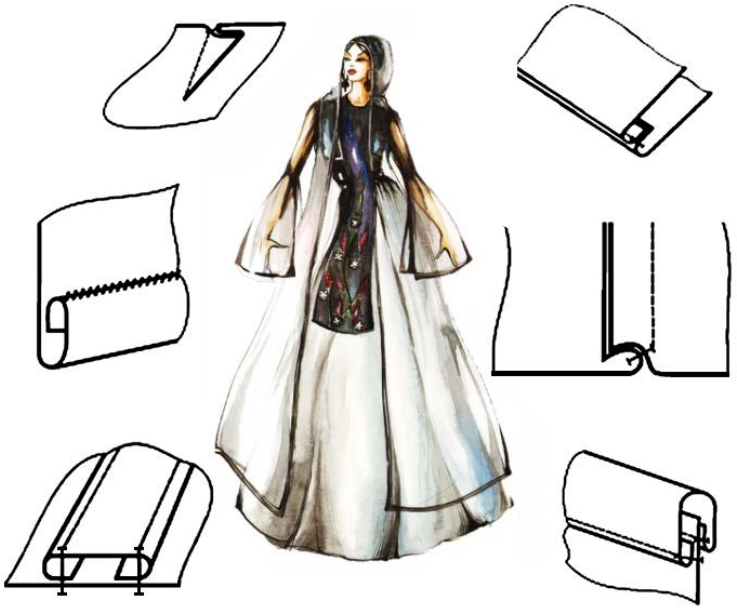
ესკიზური პროექტის შესრულების შემდეგ განხორციელდა ქალის ტანსაცმლის კოლექციის კონსტრუქტორული და ტექნოლოგიური დაგეგმარება. კონსტრუქტორული

დაგეგმარებისათვის გამოყენებულ იქნა კონსტრუირების თანამედროვე მეთოდები (Darsavelidze, Dolidze, Datuashvili, 2017). მეთოდის არსი ბაზისური ფუძის გამოყენებით კონსტრუქციული ნახაზის აგებასა და შემდგომ მოდელური კონსტრუქციების დაზუსტებაში მდგომარსობს. კონსტრუქციული ნახაზი წარმოდგენილია ე მოდელის მაგალითზე (ნახ. 2).

ნახ. 2 ქალის საღამოს კაბის (ე მოდელი) კონსტრუქციული ნახაზი

კოლექციის მოდელების ტექნოლოგიური დამუშავება განხორციელდა ტანსაცმლის დამუშავების თანამედროვე მეთოდების შესაბამისად. კვანძების დამუშავების ტექნოლოგიური სქემა ნაჩვენებია (ნახ. 3).

ნახ. 3. ქალის საღამოს კაბის (მოდელი ე) კვანძების დამუშავების ტექნოლოგიური სქემა

დასკვნა. ჩატარებული კვლევების შედეგების გათვალისწინებით შემუშავებულ იქნა დასაგეგმარებელი კოლექციის კონცეფცია და შესაბამისად დაგეგმარდა თანამედროვე მოდელები, ქართული ტრადიციული სამოსის ელემენტების გამოყენებით. შესრულდა კოლექციის ესკიზური პროექტი, აგებულ იქნა კონსტრუქციული ნახაზები და დამუშავების ტექანოლოგიური სქემები. შესრულებულ სამუშაოს აქვს დიდი მნიშვნელობა თანამედროვე ტანსაცმლის ასორტიმენტის გაფართოების, ქართული ტრადიციული სამოსის პოპულარიზაციისა და მომავალი თაობებისათვის ქართული კულტურული ტრადიციების გადაცემის საქმეში.

გამოყენებული ლიტერატურა:

Chuprina, N. V., Remenieva, T. V., Frolov, I. V., Tereshchenko, O. H. (2021) Design of the Contemporary Garments on the Basis of the Transformation of Stylistic and Artistic-Compositional Characteristics of Traditional Decorative Art. Art and design. 3(15). 30–44.

Darsavelidze, Kh. Dolidze, M. Datuashvili M. (2017). Design of modern clothing based on the Georgian national costume. *Bulletin of the Kiev National University of Technology and Design.* Series of Technical Sciences . No. 6 (116).

Dolidze, N., Darsavelidze, K. (2024). Research on Awareness of Traditional Georgian Clothing. *Theoretical & Applied Science*. 2024 Issue: 02 Volume: 130 http://t-science.org/arxivDOI/2024/02-130/PDF/02-130-22.pdf.

Dolidze, N., Darsavelidze, K. (2024a). Analysis of structural features of Georgian traditional clothing and formation of an electronic bank. *Georgian Scientists*, *6* (1), 143–149. https://doi.org/10.52340/gs.2024.06.01.19

Dolidze, N., Darsavelidze, K. (2025). Georgian Traditional Clothing Silhouette and Its Coding. *Black Sea Region at the Crossroads of Civilizations*, *2* (2), 391–400. https://doi.org/10.61671/bsrcc.v2i2.871.

Dolidze, N., Darsavelidze, K. (2026). Development of a Database of Structural Paramenters of the Georgian National Dress. *Georgian Scientists*, *8* (1), 278–286. https://doi.org/10.52340/gs.2026.08.01.26.

Dolidze, N., Darsavelidze, Kh. (2024b). Research on awareness of traditional Georgian clothing. *ISJ Theoretical & Applied Science,* 02 (130), 243-247. Soi: http://s-o-i.org/1.1/TAS-02-130-22 Doi: https://dx.doi.org/10.15863/TAS.2024.02.130.22

Dolidze, N., Datuashvili, M., Ugrexelidze, I., Charkviani, I., Chirgadze, K., Lursamanashvili, L., Kvantidze, G. (2017). *Illustrated reference book of georgian national clothing.* Kutaisi: ATSU.

Dolidze, N., Datuashvili, M., Ugrexelidze, I., Charkviani, I., Chirgadze, K., Lursamanashvili, L., Kvantidze, G. (2016). Research of Georgian national clothes according to written sources, museum exponants and iconographic materials. Kutaisi: ATSU.

Exer, M. (2011). On request: Georgian national costume. Retrieved March 24, 2024, from Livejournal: https://ekser.livejournal.com/263903.html#cutid1.

Jansen, M. A., Craik J., (2016). Modern Fashion Traditions Negotiating Tradition and Modernity through Fashion“ Bloomsbury Academic. 244.

Ugrekhelidze, I., Kiknavelidze, L. (2022). Modern design of a costume using the elements of Tushetian women's clothing. Індустрія моди. Fashion Industry.

Ugrekhelidze, I., Dolidze, N., Darsavelidze, K. (2019). Formation of the information base of Georgian national clothes. *ISJ Theoretical & Applied Science,* 09 (77), 368-371.

Yilmaz A. FL. Harmankaya H., (2014). Creating New Desings on the Basis of Traditional Clothes (Example of Kocael?), Proceedings of International Academic Conferences 0702414, International Institute of Social and Economic Sciences.